

Nyolcvan éve alakult a Magyar Orvosok Tudományos Egyesületeinek Szövetsége (MORTESZ)

Kiss István dr.¹ ■ Sótonyi Péter dr.²

¹Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, II. Belgyógyászati Klinika, Geriátriai Tanszéki Csoport és Dél-budai Nefrológiai Központ – Szent Imre Kórház, Nefrológia-Hypertonía Profil és B. Braun Avitum Hungary Zrt. 1. Sz. Dialízisközpont, Budapest

²Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Igazságügyi Orvostani Intézet, Budapest

Az első világháborút követően az országos szinten szerveződött szaktudományi társaságok már egymástól függetlenül, csak saját szakmai körben működtek. Ezért is merült fel az a gondolat, hogy a társaságok „fölé” szerveződjék egy összefogó szervezet, a szaktársaságok teljes önállóságának fenntartásával. 1931-ben létrejött a Magyar Orvosok Tudományos Egyesületeinek Szövetsége (MORTESZ), amely sok orvostársaság országos fórumává is vált, és a Magyar Orvosi Hét megszervezésével az orvostársadalom évenkénti találkozási lehetőségét is jelentette. Az első években az együttműködést a nagyhéten két-három egyesület közös témája alkotta. 1935-től kezdődően évente kijelölésre került egy referátum, amelyhez minden szakegyesület hozzászólhatott. A nagygyűlés jegyzőkönyve minden évben megjelent az *Orvosi Hetilap* mellékleteként. A II. világháborút követően betiltották a társaságok önálló tevékenységét. A szakmai-tudományos társaságok az Orvosok és Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetén belül szakosztályként működhettek tovább. 1966-ban oldódott ez a helyzet azzal, hogy a szakszervezet, az Egészségügyi Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztálya kezdeményezésére megalakult a Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége, amely 45 éve fogja össze számos tudományos társaság közös munkáját és végez közérdekű szövetségi feladatokat, hasonlóan a 80 éve megalakult MORTESZ-hez. *Orv. Hetil.*, 2011, 152, 1250–1254.

Kulcsszavak: Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége (MORTESZ), Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége (MOTESZ), Magyar Orvosi Nagyhét, *Orvosi Hetilap*

Association of the Scientific Societies of Hungarian Medical Doctors (MORTESZ) was founded 80 years ago

After the First World War the professional medical societies in Hungary, which have already organized themselves nationwide, started to operate independently from each other. In that time came the idea to create another association above the others to clamp them together while retaining their independent functioning. The Association of the Scientific Societies of Hungarian Medical Doctors (MORTESZ), established in 1931, became the nationwide forum for many medical associations. It also organized the first Hungarian Medical Grand-Week which became the annual meeting of the medical society. In the first year the cooperation only consisted of a common topic of two or three associations presented in the “Grand-Week”. From year 1935, reports were appointed annually that each professional association could comment on. The proceedings of the “Grand-Week” were published yearly as appendices of the Hungarian Medical Journal. After the Second World War the activities of the independent associations were shut down by the authorities. The scientific and professional associations could continue their work as sections inside of the Doctors and Health Workers’ Union. In 1966 the situation was solved thanks to the initiative of the Trade Un-

ion, the Department of Medicine and the Medical Section of the Hungarian Academy of Sciences which resulted in the foundation of the Association of the Hungarian Medical Societies (MOTESZ) which continues to clamp together the collective work of many scientific associations and carries out tasks of general interest since then, similarly to the now 80-years-old MORTESZ. *Orv. Hetil.*, 2011, 152, 1250–1254.

Keywords: Association of the Scientific Societies of Hungarian Medical Doctors, Association of the Hungarian Medical Societies, Hungarian Medical Scientific Week, Hungarian Medical Journal

(Beérkezett: 2011. június 5.; elfogadva: 2011. június 20.)

Magyarországon először *Fischer Dániel* (Szepes megye főorvosa, a nagyváradi püspök és később esztergomi érsek háziorvosa) javasolta 1732-ben orvosi társaság és rendszeresen megjelenő szakmai folyóirat szervezését, de terve megvalósítására több mint száz évet kellett várni [1]. A gyakorló orvosok képzését, társasági együtt-létét a létrejövő pesti egyetemi orvosi kar és az 1825-ben megalakuló Magyar Tudományos Akadémia sem oldotta meg [2, 3]. 1837-ben alakult meg a Budapesti Királyi Orvosegyesület, a gyakorló orvosok tudományos társasága, 1838-ban újraindult az *Orvosi Tár* című folyóirat. Emellett számos vidéki orvostársaság alakult Temesvártól Miskolcig. Jelentős részük egyszerre vállalta fel a tudományos és az érdekvédelmi tevékenységet, alapszabálya pedig megfelelt az orvosegyletekre vonatkozó felhívásnak és szabálytervnek, amely az *Orvosi Tárb*ban jelent meg.

A meginduló aktivitásnak a szabadságharc leverése vetett véget, amellyel lezárult a magyar orvosegyesületi élet első fejezete. A szakmai és tudományos továbbélést az 1857. június 4-én Pesten a „*Honi és külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye*”-ként kiadott *Orvosi Hetilap* jelentette, amely a teljes „orvosi tudomány művelését” célozta meg. A lapalapító és tulajdonos Markusovszky Lajos 1863-ban megszervezte a multidiszciplináris megjelenést biztosító Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulatot is. „Csendes” húsz év után, közvetlenül a kiegyezést követően, már 1867-ben kezdtek újjáalakulni az orvosi egyletek, elsősorban vidéken. A debreceninek célkitűzése volt például a „*haladás az orvosi és természettudományokban, értekezések, eszmecsere, vizsgá-lódás, a gyógytan vívmányainak bírálatos ismertetése és a jelesebb hazai és külföldi orvosi folyóiratok és nagyobb terjedelmű szakmunkák megszerzése által; további célja az egyletnek az ügyféli szeretet és szívéllyességnek körében ápolása és fenntartása, végre az orvosokat közösen érdeklő ügyeknek testületi elintézése*” [4]. Az idézet alapján is látható és érthető, hogy a létrejövő orvostársaságok és egyletek szerepe alapvető volt a szakmai tudományos orvosi folyóiratok fenntartásában is. Az érdekvédelmet elsősorban más szervezetek képviselték, így például az 1874-ben megalakult Budapesti Orvosi Kör, amelyben először merült fel az Orvosi Kamara létrehozásának gondolata. A vidéki orvosok érdekvédelmét a Községi Orvosok Társasága látta el 1880-tól,

majd ezt követően jött létre az Országos Orvosszövetség 1897-ben, minden orvost „hivatalból” bevonva a szövetség érdekvédelmi és szakmai munkájába. Egy évvel később már lapot is adott ki Országos *Orvos-Szövetség* néven [5]. Ezeken az alapokon közel negyven évvel később, 1936-ban alakult meg az orvosok érdekvédelmi tevékenységét ellátó Orvosi Kamara.

Az első világháborút követően az országos szinten szerveződött szaktudományi társaságok már egymástól függetlenül, csak saját szakmai körben működtek. A kis létszámú társaságok és egyletek viszont nem voltak képesek országos rendezvényeket szervezni. Ezért is merült fel az a gondolat, hogy a társaságok „főlé” szerveződjék egy összefogó szervezet, a szaktársaságok teljes önállóságának fenntartásával. A tudományos társaságok vonatkozásában végül 1931-ben létrejött a Magyar Orvosok Tudományos Egyesületeinek szövetsége (MORTESZ), amely a kapcsolatépítés és a tudományos kérdések szakmai megvitatása mellett a sok-sok orvostársaság országos fórumává is vált [3], és a Magyar Orvosi Hét megszervezésével az orvostársadalom évenkénti találkozási lehetőségét is jelentette. Így írt erről az *Orvosi Hetilap* [6]: „*Az orvostudomány – mint minden élő szervezet – az evolúció folyamán a specializálódás felé halad. Ennek köszöni azt a hatalmas lendületet, melyet fejlődése az utolsó emberöltők alatt vett. De ennek, a már szinte tulságbanemő differenciálódásnak, megfelelő integrálására van ma szükség. Ezt célozza az a munkaközösség, amelynek »Magyar Orvosi Nagyhét« nevet adta a Magyarországon országosan megszervezett tudományos szakegyesület vezetőiből megalakult Elnöki Tanács.*”

Nyolcvan évvel ezelőtt – 1931. május 31–június 7. között – tartotta első ülését a Magyar Orvosi Nagyhét, amelyet akkor nyolc tudományos egyesület, illetve társaság rendezett. Báró Korányi Sándor elnöki megnyitója az alábbi gondolatokkal kezdődött [7]: „*A folyton továbbhaladó specializálódás, szellemi életünknek különösen az új egyetemek felállítása óta előrehaladó decentralizációja, azon bel- és külföldi egyleteknek és folyóiratoknak szaporodása, amelyekben magyar orvosok munkái napvilágot látnak, tudományos életünknek egységét felbontották és azt szinte áttekinthetetlenné tették. Egymástól mindinkább izolálódó kis csoportokra oszolva, abba a veszélybe jutunk, hogy közülünk mind többen szakadnak el az orvosi tudomány, a beteg ember és a magyar*

A MAGYAR ORVOSI NAGYHÉT ÜLÉSEINEK TÁBLÁZATA.

Vasárnap V. 31.	Hétfő VI. 1.	Kedd VI. 2.	Szerda VI. 3.	Csütörtök VI. 4.	Péntek VI. 5.	Szombat VI. 6.	Vasárnap VI. 7.
M. E. E. 1/2 10 ó. Orvosegyet. Eugenika és psychiatria.	M. B. T., M. E. E., M. N. T. és M. S. T. Együttes ülés. 1. Vagus és sympathicus. 2. Thrombosis és embolia.	M. S. T. és M. U. T. Együttes ülés. 9 ó. Orvosegyet. Húgykövek. Párhuzamos ülések. a) M. E. E. 1/2 10 ó. Elmeklinika. Örökletes biológia. b) M. Gy. T. 9 ó. Gyermekklinika. Gyermekkorú nephr.	M. B. T. és M. S. T. Együttes ülés. 9 ó. Orvosegyet. Gyomorkelety. Párhuzamos ülések. M. Gy. T. Gyermekklinika Gyermekkorú növekedési zavarok	M. B. T. 9. ó. Orvosegyet. Anaeimiák kezelése.	M. B. T. 9. ó. Orvosegyet. A hepatitisek.	M. Sz. T. és M. O. R. E. 9-11 ó. Együttes ülés. a) Iridochorioidális aetológiáján. b) Rheuma és constitutio. Párhuzamos ülések. a) M. Sz. T. 11 ó. Szemklinika. Előadások. b) 9 ó. M. D. T. örklínika. Endokrin. és bőrgyógy.	Párhuzamos ülések. a) M. D. T. 9 ó. Bőrklínika Dermatológia és haematológia. Előadások. b) M. Sz. T. 9 ó. II. Szemklinika Előadások.
M. E. E. 1/2 6 ó. Angyalföld. Selig Árpád muzeummegnyitása.	Párhuzamos ülések. a) M. S. T. 2 ó. Orvosegyet. 1. Álizáletek. 2. Intracranialis vérzés. b) M. E. E. 1/2 5 ó. Elmeklinika. Előadások	Párhuzamos ülések. a) M. S. T. 2 ó. Gégedaganatok. b) M. Gy. T. 4 ó. Gyermekklinika. Előadások. c) M. E. E. 1/2 5 ó. Elmeklinika. Előadások.	Párhuzamos ülések. a) M. S. T. 2 ó. Orvosegyet. Daganatok sugaras kezelése. b) M. Gy. T. 4 ó. Gyermekklinika Előadások. c) M. E. E. 1/2 5 ó. Elmeklinika. Előadások	M. B. T. 2 ó. Orvosegyet. Előadások.	Párhuzamos ülések. a) M. B. T. 2 ó. Orvosegyet. Előadások. b) M. Sz. T.	Párhuzamos ülések. a) M. D. T. 5. ó. örklínika. b) M. O. R. E. 1/2 6 ó. Orvosegyet. Előadások. c) M. Sz. T. 6 ó. I. Szemklinika Előadások.	Párhuzamos ülések. a) M. Sz. T. 4 ó. II. Szemklinika. Előadások. b) M. D. T. 6 ó. örklínika. Előadások.

Rövidítések : M. B. T. Magyar Belorvosok Társasága. M. D. T. Magyar Dermatológiai Társulat. M. E. E. Magyar Elmeorvosok Egyesülete. M. Gy. T. Magyar Gyermeorvosok Társasága. M. N. T. Magyar Nőorvosok Társasága. M. O. R. E. Magyar Orvosok Rheuma Egyesülete. M. S. T. Magyar Sebész Társaság. M. Sz. T. Magyar Szemorvos Társaság. M. U. T. Magyar Urológiai Társaság.

1. ábra | Az 1. Magyar Orvosi Nagyhét üléseinek táblázata

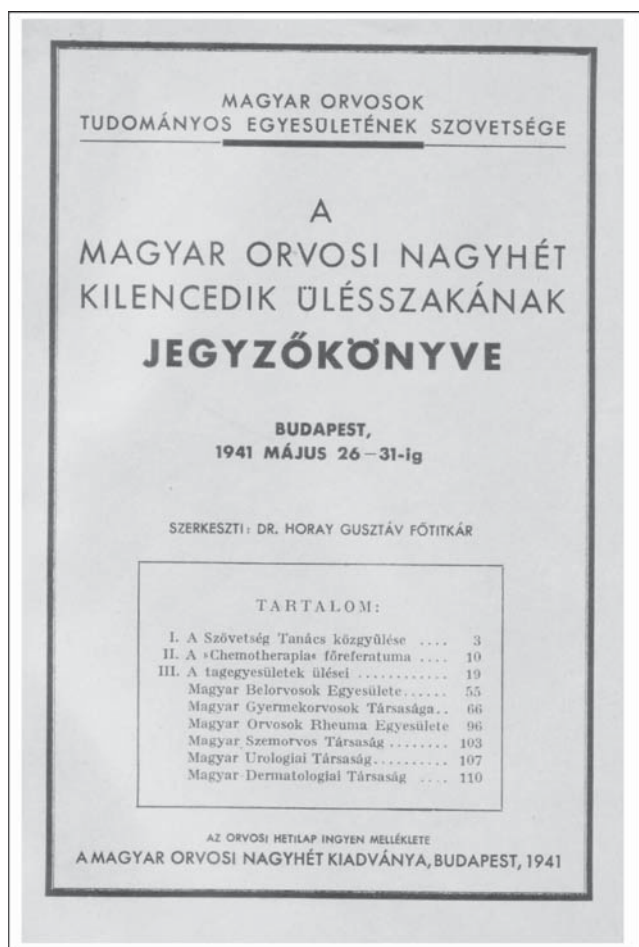
1. táblázat | A Magyar Orvosi Nagyhét (M.O.N.) ülészekai és időpontjai

Ülészak	Nagyhét ideje	Elnök	Rendező, jegyzőkönyvkiadó
M.O.N. első ülészaka	1931. május 31–június 7.	Báró Korányi Sándor elnök	
M.O.N. második ülészaka	1932. június 5–12.	Dollinger Gyula elnök	MORTESZ
M.O.N. harmadik ülészaka	1933. június 4–11.	Dollinger Gyula elnök	MORTESZ
M.O.N. negyedik ülészaka	1934. május 27–június 3.	Bókay János elnök	MORTESZ
M.O.N. ötödik ülészaka	1935. május 26–június 2.	Buday Kálmán elnök	MORTESZ
M.O.N. hatodik ülészaka	1936. június 1–7.	Scholtz Kornél elnök	MORTESZ
M.O.N. hetedik ülészaka	1937. május 30–június 5.	Grósz Emil elnök	MORTESZ
M.O.N. nyolcadik ülészaka	1939. június 5–10.	Johan Béla elnök	MOTESZ
M.O.N. kilencedik ülészaka	1941. május 26–31.	Vámosy Zoltán elnök	M.O.N.

orvosi rend nagy egységeitől és megszűnik egymásról tudni azt, kik vagyunk, mit dolgozunk, mit érünk. ... Nagyon általánossá kellett válnia ezen állapot káros- és a synthesis szükséges volta tudatának ahhoz, hogy Manninger Vilmos kartársunk kezdeményezésére a magyar orvosi nagyhét intézménye azonnal és minden nehézség nélkül életre keljen ... A cooperation módja nagyon egyszerű. Évente egyszer, ugyanegy időben, gyűlnek össze, közös problémáikat együttes ülésen vitatják meg és ajtaikat mindegyikük megnyitja a cooperatióban résztvevő minden más egyesület

minden egyes tagja előtt. ... E cooperatióban ismét kifejezésre fog jutni az orvosi tudomány egysége és mikor azzal mindnyájan ismét bensőbbé való érintkezésbe jutunk, annak haszna nem maradhat el.”

Az első Magyar Orvosi Nagyhét szervezője volt a belorvosok, gyermekorvosok, sebészek, urológusok, nőorvosok, szemészek, elme- és idegorvosok, valamint bőrgyógyászok társulata vagy egyesülete, a tuberculosisorvosok és a reumaegyesület. E társaságok/egyesületek együttes ülésének jegyzőkönyve alapján a Magyar

2. ábra | A Magyar Orvosi Nagyhét kilencedik ülészakája jegyzőkönyvének címlapja a főtéma címével és a részt vevő társaságokkal

Belorvosok Társasága, a Magyar Elmeorvosok Egyesülete, a Magyar Nőorvosok Egyesülete és a Magyar Sebész Társaság tartott közösen ülést (1. ábra). Hasonlóképpen, a Magyar Sebész Társaság és a Magyar Urológus Társaság a „Vese- és ureterkő” témakörben, a Magyar Belgyógyász Társaság és a Magyar Sebész Társaság „A gyomorfekély kezelésének eredményei” címmel, továbbá a Magyar Orvosok Rheuma Egyesülete és a Magyar Szemész Társaság „Endogen iridocyclitis eredete gümőkör és lues kivételével” témában tartott együttes ülést. Ezt követően tartotta meg önállóan a Magyar Elmeorvosok Egyesülete XI. Országos Értekezletét, a Magyar Sebész Társaság a XVII. Nagygyűlését. Ekkor tartotta a Magyar Belorvosok Egyesülete I. Nagygyűlését anémia és hepatitis témakörben. A Magyar Gyermeorvosok Társasága VI. Nagygyűlését, a Magyar Szemorvosok Társaság pedig a XXIII. Nagygyűlését, a Magyar Orvosok Tuberkulózis-Egyesülete XIII. Nagygyűlését, a Magyar Orvosok Rheuma Egyesülete a II. Nagygyűlését, a Magyar Dermatológiai Társulat III. Nagygyűlését rendezte meg.

Ez időtől kezdve az Orvosi Nagyhétet rendező társaságok és egyesületek alkották a Magyar Orvosok Tudományos Egyesületeinek Szövetségét (MORTESZ).

2. táblázat | A MORTESZ tag egyesületei

Társaság	MORTESZ-belépés éve
Magyar Elmeorvosok Egyesülete	1931
Magyar Sebész-Társaság	1931
Magyar Belorvosok Társasága	1931
Magyar Gyermeorvosok Társasága	1931
Magyar Szemorvos-Társaság	1931
Magyar Orvosok Tuberkulózis-Egyesülete	1931
Magyar Orvosok Rheuma Egyesülete	1931
Magyar Dermatológiai Társulat	1931
Magyar Fogorvosok Országos Egyesülete	1932
Magyar Hygienikusok Társasága	1932
Magyar Nőorvosok Társasága	1932
Magyar Pathologusok Társasága	1932
Magyar Fül- és Gégeorvosok Egyesülete	1934
Magyar Urológiai Társaság	1934
Magyar Honvédorvosok Társasága	1937

Az 1. táblázat foglalja össze a MORTESZ rendezésében megtartott nagyheteket és időpontjukat [7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15].

Az első öt évben az együttműködést a nagyhétben két-három egyesület közös témája alkotta. 1935-től kezdődően azonban minden évben kijelölésre került olyan közérdeklődésre számot tartó referátum, amelyhez minden szakegyesület hozzászólhatott. Ilyen nagy referátum volt az avitaminosis, a gócos fertőzés, a kései lues, az öregedés, a hormonok és legutoljára a kemoterápia. Nagyon jelentős volt az a tény is, hogy egyes alakuló társaságok a megalakulásukat és az első kongresszusukat/nagygyűlésüket is a MORTESZ által szervezett Orvosi Nagyhét-hez kapcsolták (például 1931-ben a Magyar Belorvosok Társasága).

A nagygyűlés jegyzőkönyve minden évben megjelent az *Orvosi Hetilap* mellékleteként (2. ábra), így is bővítve a tudományos publikációs palettát [16]. A szövetség 10 éven keresztül működött, a hozzá tartozó egyesületek száma 15-re emelkedett, majd két egyesület kiválása után 13 szakegyesület vett részt az együttes munkában (2. táblázat).

A II. világháború alatt megszűnt a társasági tudományos aktivitás. 1945-től teljesen új helyzet alakult ki. A kisebb társaságok már nem újultak meg, a nagyobbak tagjai a napi munkával voltak elfoglalva. Végül is 1947-ben betiltották a társaságok önálló tevékenységét, bár 1948 őszén még szerveződött egy Centenárium Orvosi Nagyhét. Ezt követően új forma alakult ki, amennyiben a természettudományi és humán társaságok egy részét a Magyar Tudományos Akadémia alá rendelték, ezen belül működtek tovább. Az orvosi társaságok önállósága is megszűnt, az orvostársadalom szigorú ellenőrzés alatt állt. A szakmai-tudományos tár-

szakaságok az Orvosok és Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetén belül szakosztályként működtek tovább, igazából csak az orvosi alapterületeken. 1945–1948 között szünetelt az *Orvosi Hetilap* kiadása is, majd 1948-tól az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete adta ki [1].

1966-ban oldódott ez a helyzet azzal, hogy a szakszervezet, az Egészségügyi Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztálya kezdeményezésére megalakult a Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége, a MOTESZ [17]. Az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetéből kiválva és önálló társaságként létrejövő a szövetség tagja lett mind a 37 szakosztály. A rendszerváltás idején már számos önálló egészségügyi egyesület, társaság alakulhatott a MOTESZ-től függetlenül is. Az alakuló társaságok jelentős része azonban belépett a MOTESZ-be is, így 1990-ben már 67, míg 2010-ben 130 szakmai tudományos társaság alkotta a Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetségét. Az idén 45 éves születésnapját ünneplő MOTESZ – a magyarországi orvostudományi társaságok és egyesületek első, 10 évig fennálló és működő szövetségének szellemiségét, céljait, feladatait tekintve – az orvostársadalom szakmai-tudományos életének független, civil „erőszervezetének” és egyben a MORTESZ „örökösének” tekinthető. Az elmúlt 15 évben a MOTESZ által létrehozott és szervezett „Interdiszciplináris Fórum”-ok valósítják meg azt a célt, amelyet a Magyar Orvosi Hét létrehozásával a MORTESZ jelölt meg, hogy a szakmai-tudományos társaságok tagjai találkozhassanak egymással, részt vegyenek egymás rendezvényein és vegyenek részt a közös, magyarországi szakmai közéletben is.

Napjainkban nincs direkt kapcsolat a MOTESZ és az *Orvosi Hetilap* között, pedig mindkettő multidiszciplináris közegben létezik. A múltban a szakmai szervezetek és egy-egy orvostudományi folyóirat között kapcsolat volt és együttes munka folyt. Például az *Orvosi Hetilap* volt az a folyóirat, amely már a MORTESZ Orvosi Nagyhét jegyzőkönyveit is mellékleteként kiadta és 150 éven keresztül folyamatosan képes volt megjeleníteni a társaságok közösségét, sokféleségét, sokszínűségét, és tükrözte a társaságok tevékenységét, mint multidiszciplináris tudományos-szakmai közvetítő, írott formában [16].

1931-ben, az első Magyar Orvosi Nagyhét elnökének, báró Korányi Sándornak elnöki megnyitójában a zárzó hosszú évtizedekre előrevetítette a MORTESZ és később a MOTESZ rendszerváltást követő célkitűzését és tevékenységének lényegét: „*Úgy érzem, hogy orvosi nagyhetiünk, akarva, nem akarva, hatalmas demonstratio, amelyet észrevenni nem lehet, amelyet látni,*

amelyben résztvenni mindenkinek öröm, aki a tudományért, az orvosi hivatásért és aki a magyar kultúráért lelkesedni tud, demonstratio, amelynek a közvéleményre gyakorolt hatása nem maradhat el” [7].

Irodalom

- [1] *Gracza T.*: Magyar nyelvű orvosi folyóiratok hatása a „tudományok serkentésére, terjesztésére és illendő feszületben tartására...” 1803–1944 között. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2008, 55 (4). http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=4878&issue_id=492
- [2] *Kapronczay K., Szemkeő E.*: A magyar orvostársaságok kialakulása és fejlődése a 19–20. században. Orvostörténeti Közlemények, 1979, 87–88. köt., 141–155.
- [3] *Kapronczay K.*: A tudományos társaságok szerepe a magyar orvosi szakirodalom fejlődésében 1867 és 1914 között. Orvostörténeti Közlemények, 2001, 46, 5–44.
- [4] *Orv. Hetil.*, 1867, 11, 883.
- [5] *Szállási Á.*: Az Országos Orvos-Szövetség és lapja. *Orv. Hetil.*, 2011, 152, 807–810.
- [6] Magyar orvosi nagyhét. *Orv. Hetil.*, 1931, 75, 100–101.
- [7] A Magyar Orvosi Nagyhét első ülészakának jegyzőkönyve. 1931. május 31.–június 7. *Orv. Hetil.*, 1931, 75, Melléklet, 1–225. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [8] A Magyar Orvosi Nagyhét második ülészakának jegyzőkönyve. I.–II. rész. 1932. június 5–10. *Orv. Hetil.*, 1932, 76, Melléklet, 1–132, 133–328. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [9] A Magyar Orvosi Nagyhét harmadik ülészakának jegyzőkönyve. 1933. június 4–11. *Orv. Hetil.*, 1933, 77, Melléklet, 1–268. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [10] A Magyar Orvosi Nagyhét negyedik ülészakának jegyzőkönyve. 1934. május 27.–június 3. *Orv. Hetil.*, 1934, 78, Melléklet, 1–331. Bethlen Gábor Irod. és Nyomdai Rt., Budapest.
- [11] A Magyar Orvosi Nagyhét ötödik ülészakának jegyzőkönyve. 1935. május 26.–június 2. *Orv. Hetil.*, 1935, 79, Melléklet, I–XIV, 67–359. Atheneum, Budapest.
- [12] A Magyar Orvosi Nagyhét hatodik ülészakának jegyzőkönyve. 1936. június 1–7. *Orv. Hetil.*, 1936, 80, Melléklet, 1–248. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [13] A Magyar Orvosi Nagyhét hetedik ülészakának jegyzőkönyve. 1937. május 30.–június 5. *Orv. Hetil.*, 1937, 81, Melléklet, 1–220. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [14] A Magyar Orvosi Nagyhét nyolcadik ülészakának jegyzőkönyve. 1939. június 5–10. *Orv. Hetil.*, 1939, 83, Melléklet, 1–232. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [15] A Magyar Orvosi Nagyhét kilencedik ülészakának jegyzőkönyve. 1941. május 26–31. *Orv. Hetil.*, 1941, 85, Melléklet, 1–128. Centrum Kiadóvállalat Rt., Budapest.
- [16] *Szállási Á.*: Az Orvosi Hetilap Horus rovata. *Orv. Hetil.*, 2007, 148, 951–953.
- [17] *Papházi T.*: Egyesületek, társadalom, egészségügy. Fejezetek az egyesületek szociológiájának köréből. Nonprofit Kutatások 6. Sorozatszerk.: Harsányi L. Nonprofit Kutatócsoport, 1997, Budapest.

(Kiss István dr.,
Budapest, Halmi u. 20–22., 1115
e-mail: ikiss@enternet.hu)